

PRESUDA SUDA

6. travnja 1962.

U predmetu C-13/61,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je odlukom od 20. lipnja 1961. (101 R/60) uputio Cour d'appel u Hagu, drugo vijeće (Žalbeni sud, Nizozemska), u postupku

društva Kledingverkoopbedrijf de Geus en Uitdenbogerd, sa sjedištem u Rotterdamu, koje zastupa odvjetnik P. H. Hoogenbergh,

tužitelj,

protiv

1. društva osnovanog u skladu s njemačkim pravom Robert Bosch GmbH, sa sjedištem u Stuttgartu, i

2. dioničkog društva Maatschappij tot voortzetting van de zaken der Firma Willem van Rijn, sa sjedištem u Amsterdamu, koja zastupa odvjetnik J. F. A. Verzijl,

tuženikâ,

o pitanju je li zabrana izvoza koju je društvo Robert Bosch GmbH sa sjedištem u Stuttgartu nametnulo svojim kupcima i koju su oni prihvatili ugovorom, ništava na temelju članka 85. stavka 2. Ugovora o EEZ-u, što se tiče izvoza u Nizozemsku,

SUD,

u sastavu: A. M. Donner, predsjednik, O. Riese i J. Rueff, predsjednici vijeća, L. Delvaux i Ch. L. Hammes, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Lagrange,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

A – Nadležnost Suda

Stranke Bosch i Van Rijn te vlada Francuske Republike izrazile su sumnju o tome može li Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) uputiti zahtjev za prethodnu odluku zbog činjenice da je protiv presude u kojoj je formuliran ovaj zahtjev podnesena žalba u kasacijskom postupku.

Ta sumnja proizlazi iz tumačenja članka 177. Ugovora o EEZ-u prema kojem se zahtjev za prethodnu odluku može uputiti samo ako je odluka ili presuda u kojoj je zahtjev formuliran postala pravomoćna.

Ovo tumačenje članka 177. nije potvrđeno njegovim odredbama. Osim toga, u takvom tumačenju zanemaruje se činjenica da su nacionalno pravo suda koji upućuje zahtjev za prethodnu odluku i pravo Zajednice dva zasebna i različita pravna poretka.

Naime, kao što Ugovor nacionalnom kasacijskom sudu ne zabranjuje odlučivanje o žalbi već ispitivanje dopuštenosti prepušta nacionalnom pravu i ocjeni nacionalnog suda, tako se u Ugovoru i nadležnost Suda uvjetuje samo postojanjem zahtjeva u smislu članka 177., bez potrebe da sud Zajednice ispita je li odluka nacionalnog suda, u skladu s odredbama njegovog nacionalnog prava, postala pravomoćna.

Stranke Bosch i Van Rijn te vlada Francuske Republike zatim smatraju da Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) ne može uputiti zahtjev za prethodnu odluku zato što se taj zahtjev ne ograničava samo na pitanje tumačenja u smislu članka 177. već u stvarnosti, kako je to navedeno u njegovom tekstu, poziva Sud da donese odluku o pitanju koje se odnosi na primjenu Ugovora na određen slučaj.

Međutim, Ugovor ni izričito ni implicitno ne predviđa u kojem obliku nacionalni sud mora podnijeti svoj zahtjev za prethodnu odluku.

Budući da značenje izraza „tumačenje Ugovora” [neslužbeni prijevod] iz članka 177. samo po sebi može biti predmet tumačenja, nacionalni sud može formulirati svoj zahtjev u izravnom i jednostavnom obliku koji Sudu omogućava da o tom zahtjevu donese odluku samo u granicama svoje nadležnosti tj. samo u mjeri u kojoj se zahtjev odnosi na tumačenje Ugovora.

Budući da je ovaj zahtjev formuliran izravnim riječima, to omogućava da se iz njega jasno utvrde pitanja o tumačenju koja taj zahtjev sadržava.

Vlada Francuske Republike još tvrdi da sve dok se ne donesu uredbe iz članka 87. Ugovora, Sud ne može odlučivati o tumačenju članka 85. jer je njegova primjena dotad u nadležnosti isključivo nacionalnih tijela.

Ta se argumentacija ne može prihvatiti.

Čak i uz pretpostavku da je primjena članka 85. i sljedećih članaka Ugovora u nadležnosti nacionalnih tijela, ostaje činjenica da se članak 177. koji se odnosi na tumačenje Ugovora i dalje primjenjuje, tako da je, ovisno o slučaju, nacionalnom sudu dopušteno, ili je dužan, zatražiti prethodnu odluku.

Takav zaključak opravdavaju i tekst i smisao članka 177. Naime, s jedne strane ta odredba ne sadržava nikakvu rezervu u pogledu članka 85. i sljedećih, dok je s druge strane usklađivanje sudske prakse kako je predviđeno člankom 177. osobito potrebno u slučajevima kada je primjena Ugovora povjerena nacionalnim tijelima.

Sud je dakle nadležan, u smislu članka 177. Ugovora, odlučivati o ovom zahtjevu za prethodnu odluku.

B – *Meritum*

Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) u odluci kojom upućuje prethodno pitanje pita primjenjuje li se članak 85. od stupanja Ugovora na snagu.

U načelu odgovor je potvrđan.

Članci 88. i 89. Ugovora, koji nadležnost za primjenu članka 85. dodjeljuju nacionalnim tijelima, odnosno Komisiji, pretpostavljaju primjenjivost te odredbe odmah od stupanja Ugovora na snagu.

Međutim, članci 88. i 89. nisu takve naravi da mogu osigurati potpunu i dosljednu primjenu članka 85. i samo njihovo postojanje nije dostatno da se zaključi da članak 85. proizvodi sve svoje učinke od stupanja Ugovora na snagu, a osobito, da automatska ništavost predviđena u stavku 2. tog članka nastaje u svim slučajevima koji potpadaju pod definiciju iz stavka 1., a koji još nisu proglašeni [neprimjenjivima] u skladu sa stavkom 3.

Naime, članak 88. predviđa da tijela država članica odlučuju o dopuštenosti zabranjenih sporazumâ samo ako potonji podliježu njihovom odobrenju sukladno važećem pravu njihove zemlje koje uređuje tržišno natjecanje.

Članak 89., iako Komisiji dodjeljuje opću nadležnost za nadzor i kontrolu, daje joj samo ovlast za utvrđivanje eventualnih povreda članaka 85. i 86., bez nadležnosti za davanje proglašenja u smislu članka 85. stavka 3.

Konačno, nijedan od ta dva članka ne sadržava odredbe o prijelaznom uređenju za zabranjene sporazume koji postoje u trenutku stupanja Ugovora na snagu.

Nadalje, valja utvrditi da su autori Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. (*Službeni list*, str. 204/62) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., stranica 3.) preuzeli isto stajalište.

Naime, iz zajedničke primjene odredaba članka 6. stavka 2. i članka 5. stavka 1. te uredbe proizlazi da Komisija još uvijek može davati izjave na temelju članka 85. stavka 3. za zabranjene sporazume koji postoje prije stupanja na snagu navedene uredbe i da joj je dopušteno tim izjavama dati retroaktivan učinak čak i ranije od datuma obavijesti o zabranjenom sporazumu.

Iz toga slijedi da su autori uredbe također predvidjeli da u trenutku stupanja na snagu navedene uredbe postoje zabranjeni sporazumi na koje se primjenjuje članak 85. stavak 1., ali u odnosu na koje još nije donesena odluka u smislu stavka 3., a da ti sporazumi zbog toga nisu automatski ništavi.

Suprotno tumačenje dovelo bi do nedopustive posljedice da određeni zabranjeni sporazumi najprije tijekom nekoliko godina budu ništavi, a da nijedno tijelo nikada ne utvrdi tu ništavost, i ona se kasnije izbriše s retroaktivnim učinkom.

Općenitije, bilo bi protivno općem načelu pravne sigurnosti – pravnom pravilu koje u primjeni Ugovora treba poštovati – da se propiše da su određeni sporazumi automatski ništavi čak i prije nego što se može znati, dakle utvrditi, na koje se sporazume primjenjuje cijeli članak 85.

Tako – sukladno tekstu članka 85. stavka 2. za koji se kada spominje sporazume ili odluke „zabranjene na temelju ovog članka”, prvi i treći stavak navedenog članka smatraju nedjeljivom cjelinom – valja priznati da se do stupanja na snagu Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora automatska ništavost odnosila samo na sporazume i odluke za koje su tijela država članica na temelju članka 88. smatrala da potpadaju pod područje primjene članka 85. stavka 1. i na koje se ne može primijeniti izuzeće zabrane u smislu članka 85. stavka 3. ili u odnosu na koje je Komisija donijela odluku predviđenu člankom 89. stavkom 2.

Budući da Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) u svojem zahtjevu za prethodnu odluku nije precizirao koje se razdoblje treba razmatrati da bi se odlučilo o eventualnoj ništavosti dotičnog sporazuma, to pitanje treba ispitati i u odnosu na razdoblje koje slijedi nakon stupanja uredbe na snagu.

Što se tiče sporazuma i odluka koji postoje u trenutku stupanja na snagu te uredbe, automatska ništavost za njih ne vrijedi zbog puke činjenice da potpadaju pod područje primjene članka 85. stavka 1.

Ti sporazumi i odluke moraju se smatrati valjanima ako potpadaju pod područje primjene članka 5. stavka 2. navedene uredbe. Oni se moraju smatrati privremeno valjanima kada je, iako nisu obuhvaćeni tom odredbom, Komisija o njima obaviještena u skladu s člankom 5. stavkom 1. navedene uredbe.

Ta valjanost nije konačna jer automatska ništavost iz članka 85. stavka 2. nastupa kada tijela država članica izvršavaju nadležnost, koja im je dodijeljena člankom 88. Ugovora i

koju zadržava članak 9. navedene uredbe, za primjenu članka 85. stavka 1. i za proglašenje određenih sporazuma i odluka zabranjenima.

Štoviše, Komisijino odbijanje da donese odluku u smislu članka 85. stavka 3. o sporazumima i odlukama koji potpadaju pod područje primjene tog članka, dovodi do njihove ništavosti od dana stupanja na snagu navedene uredbe.

Međutim, odredbe članka 7. te uredbe Komisiji daju mogućnost – čak ako sporazum ili odluka ne mogu biti izuzeti od zabrane primjenom članka 85. stavka 3. – da učinak zabrane iz članka 85. tj. automatsku ništavost ograniči na neko određeno razdoblje kada su dotične stranke voljne raskinuti ili izmijeniti te sporazume ili odluke.

Odredba članka 7. navedene uredbe može se opravdati samo na temelju činjenice da nema automatske ništavosti sporazuma i odluka sve dok Komisija ne donese odluku o sporazumima i odlukama o kojima je obaviještena ili dok tijela država članica ne utvrde da je članak 85. primjenjiv.

Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) u svojem zahtjevu pita potpada li zabrana izvoza koju je društvo Robert Bosch sa sjedištem u Stuttgartu nametnulo svojim kupcima i koju su oni prihvatili ugovorom, pod područje primjene članka 85. stavka 1. Ugovora.

To se pitanje ne može smatrati isključivo pitanjem o tumačenju Ugovora jer kontekst u kojem se ta zabrana javlja nije predložen Sudu i on o tome ne može odlučivati bez prethodnog ispitivanja činjenica. Takvo ispitivanje nije u nadležnosti Suda kada odlučuje na temelju članka 177. Ugovora.

U tim okolnostima Sud se mora ograničiti na to da utvrdi kako nije isključeno da zabrane izvoza koje spominje Cour d'appel (Žalbeni sud) potpadaju pod definiciju iz članka 85. stavka 1. i da se na njih osobito može primijeniti tekst: „sporazumi [...] koji bi mogli utjecati na trgovinu među državama članicama [...]” [neslužbeni prijevod].

Štoviše, ako te zabrane potpadaju pod područje primjene članka 85. stavka 1., ne može se automatski prihvatiti da se članak 4. stavak 2. Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora na njih primijeni tako da na temelju članka 5. stavka 2. te uredbe zabrane budu izuzete od obveze obavješćivanja pa se stoga trebaju smatrati valjanima.

Naime, prema članku 4. stavku 2. podstavku (1) sporazumi o uvozu ili izvozu među državama članicama ne ostvaruju pravo izuzeća od obveze obavješćivanja dok zabrana izvoza ima učinke koji su drukčiji od onih iz članka 4. stavka 2. podstavka (2) i drukčiju svrhu od onih predviđenih u podstavku (3) te odredbe.

C- Troškovi

Troškovi Komisije Europske ekonomske zajednice i vlada država članica koje su Sudu podnijele očitovanja, ne nadoknađuju se.

Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke u postupku koji se vodi pred Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud), na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

uzimajući u obzir postupovne akte,

saslušavši izvještaj suca izvjestitelja,

uzimajući u obzir očitovanja Komisije EEZ-a i stranaka o kojima je riječ,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika;

uzimajući u obzir članke 85., 87., 88., 89. i 177. Ugovora o osnivanju EEZ-a,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda EEZ-a,

uzimajući u obzir Poslovnik Suda Europskih zajednica,

SUD,

o zahtjevu za prethodnu odluku u smislu članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji mu je dopisom od 10. srpnja 1961. uputio Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud), odlučuje:

- 1. Do stupanja na snagu uredbe iz članka 87., u vezi s člankom 85. stavkom 3. Ugovora, članak 85. stavak 2. Ugovora proizvodi učinke samo u odnosu na sporazume i odluke za koje su na temelju članka 88. Ugovora tijela država članica izričito odlučila da potpadaju pod područje primjene članka 85. stavka 1. i da se na njih ne može primijeniti izuzeće iz stavka 3. ili za koje je Komisija odlukom donesenom na temelju članka 89. stavka 2. utvrdila da su protivni članku 85.**
- 2. Ostali sporazumi i odluke na koje se primjenjuje zabrana iz članka 85. stavka 1. i koji postoje na dan stupanja na snagu Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora ne trebaju se smatrati automatski ništavim ako je obavijest o njima pravodobno dostavljena sukladno članku 5. te uredbe, osim u mjeri u kojoj Komisija odluči da se o njima ne može donijeti odluka predviđena člankom 85. stavkom 3. niti se može primijeniti članak 7. stavak 1. uredbe ili ako tijela država članica odluče izvršiti ovlasti koje imaju na temelju članka 88. Ugovora, u vezi s člankom 9. navedene uredbe.**
- 3. Sporazumi i odluke zabranjeni člankom 85. stavkom 1. koji su postojali na dan stupanja na snagu Prve uredbe o provedbi članaka 85. i 86. Ugovora, ali nisu potpadali pod područje primjene članka 5. stavka 2. i o njima nije pravodobno dostavljena obavijest sukladno članku 5. stavku 1. te uredbe, automatski su ništavi od dana stupanja na snagu te uredbe.**

4. **O preostalom dijelu zahtjeva ne može se uputi zahtjev za prethodnu odluku.**
5. **Cour d'appel u Hagu (Žalbeni sud) odlučuje o snošenju troškova ovog postupka.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 6. travnja 1962.

[Potpisi]

RADNI PRIJEVOD